

DE ILIAS

Misschien hebben jullie al in het verhaal over Gilgamesj kennis gemaakt met het begrip epos. Een epos is een lang verhaal in dichtvorm over mensen die heldendaden verrichten en worstelen met het lot dat de goden voor hen hebben uitgestippeld. Ze beleven veel avonturen en zijn voortdurend in strijd gewikkeld met andere mensen en soms ook met goden.

Een beroemd epos van de Grieken is de Ilias. Dit gaat over de strijd om de stad Troje, die door de Grieken Ilium werd genoemd. Eeuwenlang hebben zangers en dichters de verhalen over Troje doorverteld. Men denkt dat de dichter Homerus al die verhalen heeft verzameld en tot één groot epos heeft gemaakt. We hebben de Ilias in het kort naverteld.

Denk bij het lezen aan de volgende vragen:

- 1 Waarom zouden de mensen die naar dit verhaal luisterden, zo geboeid zijn geweest?
- 2 De Ilias werd in het Oude Griekenland ook veel in het onderwijs gebruikt. Wat hoopten de onderwijzers ermee te bereiken bij hun leerlingen?

Bijna alle Griekse vorsten waren met hun manschappen voor de stad Troje bij elkaar gekomen. Een vloot van duizend schepen! Hun opperbevelhebber, Agamemnon, had ze opgeroepen voor een strafexpeditie. Een Trojaanse prins had namelijk Helena, de vrouw van Agamemnons broer Menelaos, ontvoerd. Een enorm kamp werd gebouwd en alle schepen werden op het strand getrokken. Maar de Trojanen hadden dit wel zien aankomen. In de stad waren genoeg bronnen en in hun voorraadschuren hadden de Trojanen voor jaren graan, olijfolie en wijn opgeslagen. En de stadsmuren waren meters dik en onneembaar hoog.

Daardoor kwam het dat de Grieken er tien jaar lang niet in slaagden Troje in te nemen. Zonder succes bestormden ze dag in dag uit de hoge muren. Maar tien jaar lang hielden de Trojanen binnen hun muren stand. Ondertussen organiseerden de Grieken in de omgeving van Troje strooptochten. Daarmee konden ze hun eigen voorraden aanvullen en bovendien verveelden de soldaten zich dan minder.

Op een dag kwamen Agamemnon en de held Achilles terug van zo'n strooptocht met rijke buit voor iedereen. Bovendien hadden ze elk een jong

meisje als slavin uitgezocht: Agamemnon Chryseïs en Achilles Briseïs.

Een paar dagen later kwam de vader van Chryseïs naar het kamp van de Grieken. Hij was een priester van Apollo en wilde zijn dochter terug hebben. Als losprijs bood hij Agamemnon een kistje aan vol gouden voorwerpen en edelstenen. Het was in die tijd heel gewoon om krijgsgevangenen tegen een losprijs weer vrij te laten. Maar Agamemnon was een beetje verliefd geworden op Chryseïs en wilde haar niet meer kwijtraken.

Daarom stuurde hij de priester weg. De man was wanhopig. Hij bad vurig tot Apollo om Agamemnon voor zijn onvriendelijk gedrag te straffen. Apollo voelde met zijn priester mee en liet een epidemie uitbreken in het Griekse

kamp. In een paar dagen tijds kwamen duizenden mannen om het leven.

Agamemnon deed er niets aan. Als er in die tijd een grote ramp plaatsvond, dachten de mensen: de goden straffen ons zeker voor onze misdaden. Zij probeerden de goden dan weer vriendelijk te krijgen door ze offers te brengen of speciale gebeden te zeggen. Iedereen verwachtte dat Agamemnon daarvoor zou zorgen. Maar toen hij niets deed, riep Achilles een grote vergadering van alle legeraanvoerders bijeen. Zij vroegen aan een waarzegger of hij de epidemie kon verklaren.

Na enig aarzelen zei hij dat Agamemnon de god Apollo kwaad had gemaakt door zijn bars optreden tegen de priester. Hij kon dit alleen goed maken door Chryseïs naar huis terug te sturen, maar nu met vele geschenken erbij.

Agamemnon werd woedend en zei dat hij dan onmiddellijk iemand anders voor Chryseïs in de plaats moest hebben. Daarop werd Achilles ook kwaad omdat hij dat inhuldig vond. Bij nieuwe strooptochten kon Agamemnon toch gemakkelijk nieuwe buit behalen! Zo kregen Agamemnon en Achilles een ruzie die erop uitdraaide, dat Agamemnon Briseïs bij Achilles liet weghalen. Nu was Achilles woedend en hij besloot niet meer mee te vechten tegen de Trojanen. Sterker nog: Ook al was Agamemnon opperbevelhebber, hij, Achilles, was de sterkste en... zijn moeder was een godin. Hij vroeg haar er voor te willen zorgen dat de Grieken in de gevechten tegen de

Op deze vaasschildering neemt Hektor afscheid van zijn vrouw Andromache, voordat hij de strijd gaat aanbinden met Achilles. De vaas is in Italië gevonden en moet omstreeks 530 voor Christus gemaakt zijn.

Trojanen zouden verliezen, zolang hij niet meedeed. Dan zouden ze wel een toontje lager zingen!

Toen de Trojanen de volgende dag merkten dat Achilles niet meedeed, vatten ze moed. Ze verlieten voor het eerst in tien jaar hun veilige stad en joegen de Grieken terug tot in hun eigen kamp. Ze begonnen zelfs schepen van de Grieken in brand te steken. Toen kon Achilles' vriend Patroklos het niet langer aanzien. Hij vroeg Achilles dringend of hij zijn wapenrusting mocht aantrekken, zodat de Trojanen hem voor Achilles zouden aanzien. Na lang aandringen vond Achilles dit goed, maar hij drukte zijn vriend op het hart zich niet te dicht onder de muren van Troje te wagen. Hij moest zeker geen gevecht beginnen met de Trojaanse kroonprins Hektor, want tegen hem kon niemand op behalve Achilles zelf... Je begrijpt al wat er gebeurde. De Trojanen schrokken inderdaad, toen zij Patroklos zagen, want iedereen dacht dat het Achilles was. Ze vluchtten het Griekse legerkamp uit, terug naar hun eigen stad. Maar in zijn enthousiasme vergat Patroklos Achilles' raad en hij achtervolgde de Trojanen zo ver als hij kon. En toen, plotseling, zag hij dat Hektor buiten de stadspoort was blijven staan. Er volgde een tweegevecht, waarin Patroklos werd gedood. En tot schande van de Grieken trok Hektor de wapenrusting van zijn lijf. Hektor begon zelfs aanstalten te maken het lijk weg te slepen, om het te mishandelen en voor de honden te gooien. Toen gingen er echter toch een paar Griekse vorsten achteraan. Na een bit-

tere strijd wisten zij tenminste het lijk van Patroklos te behouden. De wapenrusting was verloren gegaan. Toen Achilles hoorde dat zijn vriend dood was, vergat hij in zijn verdriet al zijn kwaadheid op de Grieken en op Agamemnon. Een hele nacht treurde hij bij het lijk. Toen riep hij zijn goddelijke moeder aan en zij bracht hem een nieuwe wapenrusting, nog mooier dan de vorige. Deze was door de god Hefaistos in eigen persoon gemaakt! Met z'n nieuwe wapenrusting trok Achilles de volgende dag ten strijde tegen de Trojanen, die zich weer buiten hun poorten hadden gewaagd. Zij vluchtten als hazen hun stad weer in toen zij Achilles herkenden. Alleen de moedige Hektor besloot stand te houden. Maar na een verschrikkelijk gevecht werd hij door Achilles gedood, terwijl zijn ouders en alle Trojanen op de muren toekeken. Zierend van wraaklust bond Achilles het lijk van Hektor achter zijn strijdswagen en sleurde het driemaal om de stad. De Trojanen keken jammerend toe: ze begrepen dat door de dood van Hektor de val van Troje niet ver meer was. Wel hadden de goden medelijden met Hektors oude vader Priamus, koning van Troje. 's Nachts leidde de god Hermes Priamus onzichtbaar door het Griekse kamp naar de tent van Achilles. Priamus slaagde erin, na bidden en smeken, het lijk van zijn zoon van Achilles terug te krijgen.

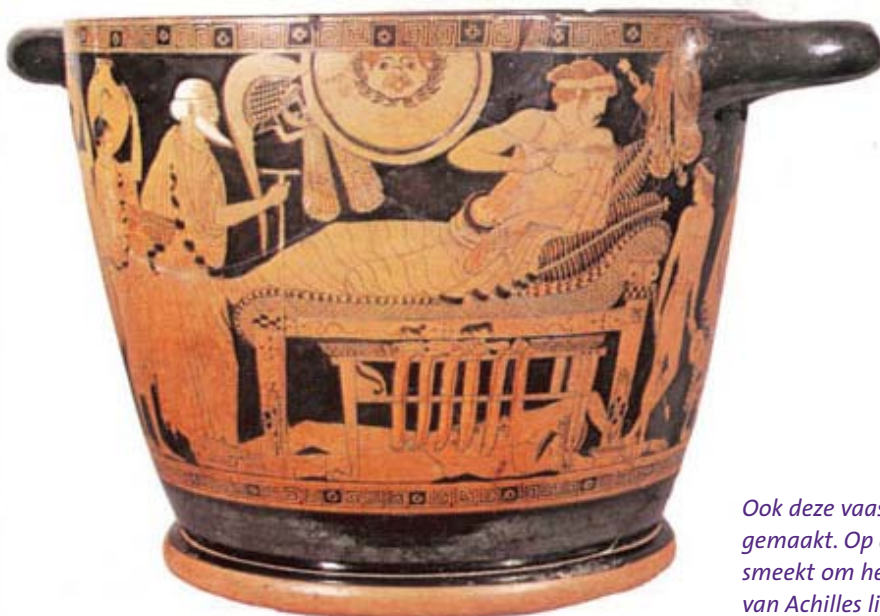
Hier houdt het epos op; andere schrijvers uit het Oude Griekenland hebben het verhaal echter voltooid: Inderdaad was het lot van Troje beslecht. De

Grieken verzonnen een list: zij bouwden een reusachtig houten paard en lieten daarin hun voornaamste veldheren achter. Ondertussen ging het leger scheep, zogenaamd terug naar Griekenland. De Trojanen zagen het paard en wilden het offeren aan hun goden als dank voor de overwinning. Zij haalden het paard de stad binnen. Maar 's nachts, terwijl iedereen voor het eerst sinds tien jaar rustig sliep, klommen de Griekse aanvoerders uit het paard. Zij openden de poort en lieten de inmiddels teruggekeerde Grieken Troje binnen. Zo viel de stad. De mannen werden gedood, de vrouwen en kinderen tot slaaf gemaakt. De huizen werden in brand gestoken en de muren omvergehaald. En de mooie Helena, de vrouw om wie de oorlog begonnen was, werd door haar vroegere man Menelaos weer mee teruggenomen naar Griekenland.

Het is mogelijk dat een deel van de voorvallen waarover Homerus schrijft, echt gebeurd is. Maar de verhalen van de Ilias zijn lange tijd telkens doorverteld. Daarbij zal ongetwijfeld soms wat zijn weggelaten en soms wat erbij verzonnen. Homerus vond dat waarschijnlijk niet erg. Hij was in de eerste plaats een dichter die schreef voor het vermaak van anderen. Toch willen we je de volgende vraag voorleggen.

3 Wat kunnen we door de Ilias te weten komen over het Oude Griekenland? Je kunt gebruik maken van de volgende deelvragen:

- a Over welke groep mensen in de samenleving gaat de Ilias? Over welke groep(en) niet? Was er een gelaagde samenleving?
- b Welke onderdelen van het verhaal lijken meer op een sprookje dan op iets wat misschien eens werkelijk is gebeurd?

Ook deze vaas is in Italië gevonden. Hij is rond 480 voor Christus gemaakt. Op de vaas zie je Priamus afgebeeld, die Achilles smeekt om het lijk van zijn zoon Hektor, dat onder de ligbank van Achilles ligt.